

Het basisinkomen doet niet genoeg aan de extreme rijkdom

Het basisinkomen zou helpen bij de oplossing van klimaat- en milieuproblemen; dat is echter nog maar helemaal de vraag. Bovendien doet het ook niet al te veel aan de extreme rijkdom in de wereld. De zogenaamde productiefactor kapitaal zagezgd.

Opinie/Doede N. T. Damsma

‘Het is echt de hoogste tijd, dat een onvoorwaardelijk basisinkomen voor iedereen wereldwijd op de politieke agenda komt’, schreven Jan Atze Nicolai en Brigitta Scheepsma in het Friesch Dagblad van 14 november. Op zichzelf niks mis mee. Het basisinkomen is inderdaad een vernieuwing met goede mogelijkheden voor de toekomst. Maar er is ook nog wel wat kritiek op mogelijk. En het pakt ook niet de gehele economie aan.

Eerst maar eens over de inhoud van het artikel van Nicolai en Scheepsma. Hun belangrijkste stelling is, dat ‘oplossingen voor wereldwijde milieuproblemen en het klimaat gebaat zijn bij de invoering van een onvoorwaardelijk basisinkomen’. Dat wordt in het artikel verder helemaal niet onderbouwd. Het blijft dus wel gissen, waarom dat zo zou zijn. Jammer. Want het basisinkomen is zeker wel een goed idee.

De rest van het artikel gaat over hoe de kosten van milieumaatregelen rechtvaardig te verdelen. Nicolai en Scheepsma schrijven daar zeker wel zinnige dingen over.

Friesch Dagblad, 28 november 2019, pagina 22.

It basisynkommen docht net genôch oan de ekstreme rykdom

Het basisinkomen zou helpen klimaat- en milieuproblemen op te lossen. Dat is echter nog maar helemaal de vraag. Bovendien doet het ook niet al te veel aan de extreme rijkdom in de wereld; de productiefactor kapitaal zagezgd.

Opiny
Doede Damsma

Het is echt de hoogste tijd, dat een onvoorwaardelijk basisinkomen voor iedereen wereldwijd op de politieke agenda komt’, skreunten Jan Atze Nicolai en Brigitta Scheepsma yn it Friesch Dagblad fan 14 novimber. Op haren sels neat mis mei. It basisynkommen is yndeed in fernijing met goste mooglikheden foar de toekomst. Mar der is ek noch wol wat krityk op mooglik. En it pakt ek net de gehele ekonomy oan.

Eerst maar is oer de ynhold fan it artikel fan Nicolai en Scheepsma. De wichtichste stelling fan haren is, dat ‘oplossingen voor wereldwijde milieuproblemen en het klimaat gebaat zijn bij de invoering van een onvoorwaardelijk basisinkomen’. Dat wurdt yn it artikel fierders hielendal net ûnderboud. It bliuwt dus wol gissen, wrom dat sa wêre soe. Spytlik. Want it basisynkommen is seker wol in goed idee.

De rest fan it artikel giet oer hoe't jo de kosten fan de milieumaatregels fjochtfeardich fertiele kinne. Nicolai en Scheepsma skriuwe der seker wol sinnige dingen oer. Sa as bestaanswiskheid foar alle minsken. En it ûntocht dat yn Nederlân ‘mensen met een laag inkomen het meeste bijdragen aan klimaatbeleid’. By hawwe no krekt de bechste foetprint. De kantsjy, dat ‘bestaanswiskheid van mensen’ essinsjeel is foar it milieubeleid, is wêre. Dat besef ûntbrekt faak by in protte milieuaaktivisten.

ting. Dat foarmet de basis foar in minskewiskheid bestoan. De bestaanswiskheid foar alle minsken dus. Dy sosjale aspekten binne nedich foar in bettere toekomst foar alle minsken. En sy foarmje de sosjale ûndergrûn.

Ekstreme rijkdom
Tige optallend is, dat Nicolai en Scheepsma it middel net oer de ekstreme rijkdom hawwe; it wurdt kapitaal komt sels yn it hiele artikel net foar. En dat wylt wy doch wjer yn in kapitalistyske ekonomy libje. It kapitaal blyst drager ta te minnen as de ekonomyske groei, sa hat Thomas Piketty firtier jierren sa de kearnen bliuwe al oerfallen jierren sa goed as geallid! Dus ryken ryker en oarmen alder mear wearm.

Dat is folslein konform it neoliberalisme. De tige skablike effekten dêrfan wurde hieltyd diad- lliere: sa wol maatskiplik, as ekonomysk, polityk en ekologysk, sa fynt Kate Raworth. En dy grutte ûngelikkens lied ja in tannimmende oansetting fan it miljeu. Dus hoe mear ûngelikkens hoe mear opwarming fan 'e ierde. Jo soenen hast sizze, pakt dat eart mear dy ûngelikkens oan. Dan ferbetteret dêrnei it miljeu automatyk.

Raworth is foarstanner fan it basisynkommen sinder betingst: sy ferwachtet der in protte fan. It moast finansiert wurde troch it ferskoven fan 'e belesting op de arbeid net 'net te ferfangen helpboarnen'. ‘Het belesting op wurknamers en jo bliuwe op wet net in ekonomy sinder arbeidsplassen’, sa sei de ûngelike. Mar dy ferskowing net net te ferfangen helpboarnen lykt wol in missiom ferbal. Better soe wetten om de belesting op arbeid te ferskoven mei de ommet. Sa as it idee fan de Belgyske beweging ‘Vrijheid, plezier foar in ‘soziale RTW’. Dêrnei plakke jo mear de folsleine konsumpsje oan!

Belangstellende tijdens de Grote Basisinkomen Demonstratie op 26 oktober jongvolwassen in Utrecht. Op vier continenten werd tegelijkertijd gedemonstreerd voor het basisinkomen. Foto: ANP

It basisynkommen ‘sinder betingst’ is in tige moai idee; mar it moat wol breder lutsen wurde

beringst; syn boek ‘Gratis geld voor iedereen’ giet dêr hast hielendal oer. Dy moast tige kritysk: it soe firtier, gefarlik en ek perfers wêre. Firtier omdat wy it net betjele kinne. Mar foar it earst yn 'e skiednis is der wol genôch jild oan it te beestjen. En fierdere finansiering kin famit nije belesting, sa as bygebrjke op konsumpsje (dy sosjale RTW). En gefarlik? Yndie ferskatte minskens stoppe mei wurkjen, mar de moasten net. Boppedat makket wurknamers dijn ûngelikkig; sels de Nederlânske historikus. De meast

ten wolle dus wol wurkje. En perfers? Krekt net. De sosjale wiskheid is yn de lêste tienstallen jierren sels jist ferore yn in perfers stesjel fan kontrole en ferneeding.

Ungelikkens
Ungelikkens blikt tige wichtich te wêren by sosjale problemen hat Bregman firtier: it is in goede foarsizzer foar in tal grutte maatskiplike negatieve ûntjouwings. It dhaalt hjir foaral oan de ‘relative oarmode’. Hoe heger dy yn in ryk lân is, hoe grutter de sosjale problemen binne. Neffens Kate Raworth jaget grutte ûngelikkens de ferarmearing fan it miljeu oan. Bregman sei, dat ek de grutte sosjale problemen hjirtoch ferwakske wurde. Dan twa redenen om de grutte ûngelikkens te fermindern. Twa firtier met ten sinder minder sosjale problemen en fermindering fan 'e ferarmearing.

Yn it Friesch Dagblad fan 19 oktober stein in grut interview mei Rutzger Bregman. Dat net oandling fan syn nije boek ‘de meeste mensen deugen’. It is dêryn sinder mear: ‘Natuurlijk deugen de meeste mensen die je dagelijks ontmoet. Mensen willen elkaar vertrouwen. Maar

als de schaal groter wordt, als je uitloopt, de organisatie abstract is, dan wordt het voor ons ingewikkeld’. It is in optimistyske firtier. Mar by skaalfergrutting ûntstean de problemen. It seldke optimisme siet ek yn. ‘Gratis geld voor iedereen: in stream fan ynfomasje mei de foutsichten. Mar de sabearre oplossingen foar de miljeu- en klimaatproblemen fan Nicolai en Scheepsma wurde troch Bregman (ek) net beskroven. It is in sa positif plot foar it basisynkommen is dat tige optallend!

It basisynkommen ‘sinder betingst’ is in tige moai idee; mar it moat wol breder lutsen wurde. Bregma troch it te ferbinen mei de sosjale RTW fan Vivant Bregman. Of mei de produksjebefitting (Probel) fan Piet van Blijwijk. En mei it Social Multiplier System (SMS). Allinne dan pakt it basisynkommen de totale ekonomy oan. En de ekstreme rijkdom. Oer dat sinder betingst moatte wy it dan bettere noch mear is hawwe.

Doede Damsma is Friesch Dagblad-ster en publisist te ljoerwert

Zoals bestaanszekerheid voor alle mensen. En het onrecht dat in ons land ‘mensen met een laag inkomen het meeste bijdragen aan klimaatbeleid’. Die hebben nu net de laagste voetafdruk. De conclusie, dat ‘bestaanszekerheid van mensen’ essentieel is voor het milieubeleid, is waar. Dat besef ontbreekt vaak bij veel milieuactivisten.

Het doet denken aan de donuteconomie van Kate Raworth; de Engelse econome noemt de binnenring van haar donut het sociale fundament. Dat zijn twaalf 'levensbehoeften'. Zoals bijvoorbeeld voedsel, drinkwater en energie; en het onderwijs en de gezondheidszorg. Maar ook een minimum inkomen en huisvesting. Dat vormt de basis voor een menswaardig bestaan. De bestaanszekerheid voor alle mensen dus. Die sociale aspecten zijn voor een betere toekomst voor alle mensen nodig. En zij vormen de sociale ondergrond.

Extreme rijkdom

Erg opvallend is, dat Nicolai en Scheepsma het helemaal niet over de extreme rijkdom hebben; het woord kapitaal komt zelfs in het hele artikel niet voor. En dat terwijl wij toch echt in een kapitalistische economie leven. Het kapitaal blijkt vlugger toe te nemen als de economische groei, zo heeft Thomas Piketty uitgevonden; maar de lonen blijven al tientallen jaren zo goed als gelijk! Dus rijken rijker en armen altijd maar weer armer.

Dat is helemaal conform het neoliberale scenario. De schadelijke effecten daarvan worden steeds duidelijker: zowel maatschappelijk, als economisch, ecologisch en politiek, zo vindt Raworth. Die ongelijkheid leidt tot een toenemende aantasting van het milieu. Dus hoe meer daarvan hoe meer opwarming van de aarde. Je zou haast zeggen, pak dan eerst maar dat aan. Dan verbetert daarna het milieu automatisch.

Raworth is voorstander van het onvoorwaardelijk basisinkomen: ziek verwacht daar veel van. Het moet gefinancierd worden door het verschuiven van de belasting op de arbeid naar 'niet te vervangen hulpbronnen'. "Hef belasting op werknemers en je bent

op weg naar een economie zonder arbeidsplekken”, zo zegt de Engelse. Maar die verschuiving naar niet te vervangen hulpbronnen lijkt wel een moeizaam verhaal. Beter zou zijn om de belasting op arbeid te verschuiven naar de omzet. Zo als het idee van de Belgische beweging Vivant: die pleit voor in ‘sociale BTW’. Daarmee pak je meer de gehele consumptie aan!

Ook Rutger Bregman is een voorstander van het onvoorwaardelijk basisinkomen; zijn boek ‘Gratis geld voor iedereen’ gaat daar bijna helemaal over. Hij noemt drie kritiekpunten: het zou futiel, gevaarlijk en ook pervers zijn. Futiel omdat wij het niet kunnen betalen. Maar voor het eerst in de geschiedenis is er wel genoeg geld om het te betalen. En verdere financiering kan vanuit nieuwe belastingen, zo als bijvoorbeeld op consumptie (die sociale BTW). En gevaarlijk? Inderdaad sommige mensen stoppen met werken, maar de meesten niet. Bovendien maakt werkloosheid diep ongelukkig, zegt de Nederlandse historicus. De meesten willen dus wel werken. En pervers? Juist niet. De sociale zekerheid is in de laatste decennia zelf juist veranderd in een pervers stelsel van controle en vernedering.

Ongelijkheid

Ongelijkheid blijkt bij sociale problemen erg belangrijk te zijn heeft Rutger Bregman uitgevonden: het is in goede voorspeller van een aantal grote maatschappelijke negatieve ontwikkelingen. Het draait hier vooral om de ‘relatieve armoede’. Hoe hoger die in een rijk land is, hoe groter de sociale problemen zijn. Volgens Kate Raworth jaagt grote ongelijkheid de vervuiling van het milieu aan. Bregman zegt, dat ook de grote sociale problemen hierdoor worden veroorzaakt. Dus twee redenen om de grote ongelijkheid te verminderen. Twee vliegen in één klap: minder sociale problemen en vermindering van de vervuiling.

In het Friesch Dagblad van 19 oktober 2019 stond een groot interview met Rutger Bregman. Dat naar aanleiding van zijn nieuwe boek ‘de meeste mensen deugen’. Hij zei daarin onder meer: ‘Natuurlijk deugen de meeste mensen die je dagelijks ontmoet. Mensen willen elkaar vertrouwen. Maar als de schaal groter wordt, als je uitzoomt, de organisatie abstract is, dan wordt het voor ons ingewikkeld’. Het is een optimistische visie. Maar bij schaalvergroting ontstaan de problemen. Het zelfde optimisme zat ook in Gratis geld voor iedereen: een stroom van informatie met de voordelen. Maar de zogenaamde oplossingen voor de milieu- en klimaatproblemen van Nicolai en Scheepsma worden door Bregman (ook) niet beschreven. In een zo positief pleidooi voor het basisinkomen is dat heel opvallend!

Het ‘onvoorwaardelijk basisinkomen’ is in erg mooi idee; maar het moet wel breder worden getrokken. Bijvoorbeeld door het te verbinden met de sociale BTW van Vivant/Bregman. Of met de productieheffing (Prohef) van Piet van Elswijk. En met het Social Multiplier System (SMS). Alleen dan pakt het basisinkomen de totale economie aan. En de extreme rijkdom. Over dat onvoorwaardelijk moeten wij het dan later nog maar eens hebben.

Doede N. T. Damsma
Friesch Dagblad-lezer en publicist te Ljouwert